

Randers Kommune

MILJØGODKENDELSE
af svinebruget Kletgaarden,
Ørrildvej 7, 8990 Fårup

23. november 2009

Registreringsblad - Miljøgodkendelse

Landbrugets navn og beliggenhed	Kletgaarden Ørrildvej 7 8990 Fårup
Matrikel nr.	2a m.fl. Fårup By, Fårup
Cvr. nr.	27257534
Ejer af ejendommen	Peter Nygaard Nielsen Ørrildvej 4 8990 Fårup
Driftsansvarlig	Samme som ejer
Brugstype	Svinebrug med 403,92 dyreenheder
Godkendelsesbetegnelse	§ 12 husdyrbrug for mere end 250 dyreenheder.
Tilsynsmyndighed	Randers Kommune Sags nr. 07/08796
Godkendelsens dato	2.12. 2009
Tilsyn	Kommunen har, som tilsynsmyndighed, ret til på et hvert tidspunkt at kontrollere om vilkårene i godkendelsen overholdes.
Revurdering	2017

Ulrik Mathiasen
Sektionsleder

Peter Dalgas Kruse
Biolog

Indholdsfortegnelse:

REGISTRERINGSBLAD - MILJØGODKENDELSE	2
INDHOLDSFORTEGNELSE:	3
RESUMÉ	4
GODKENDELSEN	4
VILKÅR FOR GODKENDELSE	5
GENERELT	5
ANLÆG	6
AREALER	9
EGENKONTROL	9
UHELD	9
OPLYSNINGER I SAGEN	10
ANSØGERS REDEGØRELSE FOR BAT	11
KOMMUNENS VURDERING	13
<i>Bedste tilgængelige teknik (BAT)</i>	13
<i>Naboer og ejendommens drift</i>	14
<i>Landskabelige og planmæssige forhold</i>	18
<i>Naturområder</i>	19
<i>Grundvand</i>	22
<i>Overfladevand</i>	23
<i>Uheld</i>	24
<i>Væsentlige alternative muligheder og 0-alternativet</i>	24
OFFENTLIGGØRELSE	25
KLAGEVEJLEDNING	26
LOVGRUNDLAG	26

BILAG

- Bilag 1 Situationsplan for bygningerne
- Bilag 2 Kort med udbringningsarealerne
- Bilag 3 Kort over ny intern vej
- Bilag 4a, 4b og 4c Naturområder
- Bilag 5 Indvindingsopland til Fårup Vandværk

Resumé

Der er ansøgt om udvidelse af svinebesætningen fra 180,42 DE (700 årssøer, 400 smågrise 8,2-30 kg og 350 polte (indregnet som slagtesvin 31-103 kg)) til 403,93 DE (1.500 årssøer med 30 afvænnede smågrise (9 kg) pr. årssø, 1.000 smågrise (9-31 kg) og 1.000 polte (indregnet som slagtesvin 31-104 kg)).

Projektet indebærer forlængelse af eksisterende bygninger. Eksisterende drægtigheds-, polte- og toklimastald forlænges med et drægtighedsafsnit med aflastningsstier på ca. 1484 m². Eksisterende fare- og løbestald forlænges med et fareafsnit på ca. 1202 m², en toklimaafdeling på 116 m², en løbeafdeling på ca. 703 m² og en polte- og toklimaafdeling på 315 m². Endelig opføres der en ny mellembygning på ca. 119 m² og et slusehus/pålæsningsplads på 5 m². Der opføres en ny gyllebeholder på ca. 5.000 m³ med fast overdækning og to kornsiloer med en højde på 12,5 m.

Bedriftens egne arealer omfatter i alt 117,91 ha. Desuden indgår fire aftalearealer (Østerkæret 19, 8990 Fårup - mark 60, 74, 75 og 76) på i alt ca. 32 ha, som Randers Kommune har vurderet som værende robuste og dermed kan modtage husdyrgødning (1,4 DE/ha) fra Ørrildvej 7 uden selvstændig miljøgodkendelse efter husdyrgodkendelseslovens § 16. Endelig er der indgået aftale om overførsel af husdyrgødning til yderligere ca. 57 ha som godkendes i selvstændige ansøgninger efter Husdyrgodkendelseslovens § 16 (Ørrildvej 2, 8990 Fårup og Hovedvejen 11, 8920 Randers NV i Randers Kommune samt Randersvej 145, 8990 Fårup i Mariagerfjord Kommune).

I godkendelsen sættes som vilkår, at der maksimalt må udbringes 14.152 kg N og 3.652 kg P pr. planår i form af husdyrgødning på husdyrbrugets egne udbringningsarealer. Der skal etableres gyllekøling i gyllekanalerne i følgende staldafsnit: Ny poltestald (delvist spaltegulv m. linespil (50-75 % fast gulv)), ny toklimastald (delvist spaltegulv), ny farestald (delvist spaltegulv) og den nye drægtighedsstald (delvist spaltegulv). Foderet til drægtige søer skal have et reduceret indhold af råprotein. Den nye gyllebeholder skal være med fast overdækning. Der skal plantes læhegn omkring hele anlægget.

Godkendelsen

Kommunen godkender i henhold til Husdyrgodkendelseslovens § 12 svinebruget beliggende Ørrildvej 7, 8990 Fårup under henvisning til de oplysninger der er indkommet i sagen.

Randers Kommune har modtaget ansøgning om miljøgodkendelse den 2. november 2007. I dialog med kommunen har ansøgeren tilpasset projektet, og denne godkendelse gælder således for den sidste indsendte ansøgning, version 10.

Ansøgningen er udarbejdet af LandboMidtØst.

Godkendelsen omfatter anlægget på Ørrildvej 7, 8990 Fårup samt de udbringningsarealer, der er vist på **bilag 2**.

Godkendelsen omfatter de miljømæssige forhold der er beskrevet i loven om miljøgodkendelse af husdyrbrug ¹, i bekendtgørelsen om tilladelse og godkendelse af husdyrbrug² samt i

¹ Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug, nr. 1572 af 20. december 2006

² Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse mv. af husdyrbrug, nr. 294 af 31. marts 2009.

vejledningen om tilladelse og miljøgodkendelse af husdyrbrug³ dvs. forhold af betydning for det eksterne miljø.

Ejeren er selv ansvarlig for at indhente øvrige fornødne godkendelser eller tilladelser, herunder byggetilladelse fra kommunen.

Der gøres opmærksom på at øvrig lovgivning som ikke er nævnt i denne godkendelses vilkår - fx den til enhver tid gældende husdyrgødningsbekendtgørelse - naturligvis også skal overholdes. Vilkårene i godkendelsen er som hovedregel kun stillet for de punkter hvor tilsynsmyndigheden vurderer, at kravene skal være mere vidtgående end de generelle bestemmelser.

Tilsynsmyndigheden skal mindst hvert 10. år tage den samlede godkendelse op til revurdering og om nødvendigt ændre vilkårene heri. Den første regelmæssige revurdering skal foretages 8 år efter denne godkendelses dato.

Der forekommer ikke oplag af stoffer i sådanne mængder at virksomheden er omfattet af Risikobekendtgørelsen.

Vilkår for godkendelse

GENERELT

1. Et eksemplar af godkendelsen skal til enhver tid være tilgængelig på landbruget, og driftspersonalet, samt evt. maskinstation, skal være orienteret om godkendelsens indhold.
2. Landbrugets indretning og drift skal miljømæssigt være i overensstemmelse med de oplysninger der ligger til grund for godkendelsen, dog med de eventuelle ændringer der fremgår af vilkårene.
3. Inden etablering eller ændring af anlæg som f.eks. stalde, afløb eller anlæg til gødningsopbevaring skal der indgives anmeldelse til kommunen. Der skal ligeledes indgives anmeldelse inden der foretages ændringer af dyreholdet eller driften. Kommunen tager herefter stilling til om ændringen er godkendelsespligtig.
4. Der skal foretages anmeldelse til kommunen, inden der foretages ændringer i bedriftens udbringningsarealer eller udskiftning af markarealer hos tredjemand til udbringning eller afsætning af gødning. Kommunen tager efterfølgende stilling til, om ændringen er godkendelsespligtig. Anmeldelse af ændringer af plantebrugets udbringningsarealer skal senest fremsendes (før planårets begyndelse) til kommunen den 1. august. Jf. § 16 i Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug.
5. Eventuelt ejerskifte skal meddeles tilsynsmyndigheden senest 1 måned efter det har fundet sted.
6. Godkendelsen bortfalder såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra godkendelsens dato, dvs. bygninger skal være taget i brug og indsætning af det ansøgte dyrehold skal være påbegyndt.

---

³ Vejledning fra Skov- og Naturstyrelsen. Tilladelse og miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug (dec. 2006)

7. Hvis godkendelsen ikke har været helt eller delvist udnyttet i 3 på hinanden følgende år, bortfalder den del af godkendelse der ikke har været udnyttet i de seneste 3 år

ANLÆG

Husdyrproduktion

8. Godkendelsen omfatter en svinebesætning på 1.500 årssøer med 30 afvænnede smågrise (9 kg) pr. årssø, 1.000 smågrise (9 – 31 kg) og 1.000 polte (indregnet som slagtesvin 31-104 kg)) svarende til 403,93 dyreenheder.
9. Husdyrholdet må ikke ændres væsentligt. For smågrisene tillades afvigelser i ind- og afgangsvægt, så længe det maksimale antal DE ikke overskrides.

Placering og udformning

10. De nye tilbygninger skal udføres i tilsvarende materialer (herunder farvevalg) som de eksisterende bygninger.
11. Senest ét år efter opførelse af de nye bygninger, skal der etableres et 5 meter bredt læhegn omkring hele anlægget, som angivet på situationsplanen (**bilag 1**). Læbæltet skal være mindst tre-rækket og bestå af træer og buske, som er almindelige for denne egn.
12. Beplantning og vedligeholdelse af læhegnet skal forgå efter de retningslinier, eller tilsvarende, der er angivet i Skov- og Naturstyrelsens Skov-info nr. 13 om træer og buske til skovbryn, læhegn og vildtplanter.

Gyllekøling

13. Staldanlæggets gyllekanaler i følgende staldafsnit: Ny poltestald (delvist spaltegulv (50-75 % fast gulv)), Ny toklimastald (delvist spaltegulv), Ny farestald (delvist spaltegulv), Ny drægtighedsstald (delvist spaltegulv, med linespil) forsynes med gyllekølingsanlæg, i alt 1.331 m². For at opnå en reduktion i ammoniakemissionen på 21 %, skal der i gennemsnit over året køles med 15,2 W/m² i drægtighedsstalden (beregnet efter formel 1 i det reviderede BAT-blad) og med 23,1 W/m² i de øvrige stalde (beregnet efter formel 2 i det reviderede BAT-blad). Varmepumpen skal kunne levere en køleeffekt på mindst 27,6 kW, svarende til en varmepumpeeffekt på mindst 13,8 kW.
14. Anlægget for gyllekøling skal være i drift hele året og være forsynet med en timetæller på varmepumpen. Anlæggets faktiske driftstid skal være minimum 4.545 timer/år. Den månedlige driftstid, hvor varmepumpen kører, skal noteres i en driftsjournal.
15. Varmepumpen maksimale køleeffekt må ikke overstige 53,2 kW.
16. Der skal installeres en kalorifer til fjernelse af overskudsvarme svarende til minimum 100.000 kWh.
17. Enhver type af driftsstop skal noteres i driftsjournalen sammen med årsagen hertil.
18. Anlægget skal serviceres af autoriseret firma og skal vedligeholdes ved at følge fabrikanrens vejledning herom.

19. Køleslangerne skal udlægges, så de dækker hele arealet af gyllekummernes bund. Afstanden mellem slangerne må maksimalt være 40 cm. Inden slangerne indstøbes, skal kommunen kontaktes for endelig godkendelse af slangeudlægningen.

Foder

20. Til drægtige søer må der maksimalt tildeles 132,9 g råprotein pr. FE.

21. I gødningsregnskabet skal der anvendes type 2 korrektion for kvælstof i henhold til Plantedirektoratets gældende vejledning om gødsknings- og harmoniregler.

Støj

22. Husdyrbrugets bidrag til støjniveauet målt ved nabobeboelse i det åbne land må i intet punkt overstige følgende grænseværdier:

	Tidsinterval	Grænseværdi	Midlingstid
Hverdage	Kl. 07.00-18.00	55 dB(A)	ref. tid 8 timer
Lørdage	Kl. 07.00-14.00	55 dB(A)	ref. tid 7 timer
Lørdage	Kl. 14.00-18.00	45 dB(A)	ref. tid 4 timer
Søn- og helligdage	Kl. 07.00-18.00	45 dB(A)	ref. tid 8 timer
Aften	Kl. 18.00-22.00	45 dB(A)	ref. tid 1 time
Nat	Kl. 22.00-07.00	40 dB(A)	ref. tid ½ time

23. Støjbelastningen er det ækvivalente, korrigerede støjniveau i dB(A) målt eller beregnet i punkter 1,5 m over terræn. Referencetiden er det mest støjbelastede tidsrum i perioden. Støjens maksimalværdi må om natten ikke overstige 55 dB(A) ved boliger.

24. Brugen af landbrugsredskaber i marken er undtaget fra støjgrænserne.

25. Såfremt kommunen får begrundet mistanke om, at vilkår nr. 10 om støjgrænser ikke er overholdt, forlanges det at husdyrbruget foretager de nødvendige tiltag og efterfølgende fremsender dokumentation for, at støjgrænserne ikke er overskredet.

Udgifterne hertil afholdes af husdyrbruget.

Dokumentationen skal ske i form af målinger og/eller beregninger foretaget i en periode hvor bedriftens støj under normale forhold er maksimal. Dokumentation vedrørende støj skal udføres efter gældende vejledninger fra Miljøstyrelsen, pt. nr. 5/1984, Målinger af ekstern støj og nr. 5/1993, Beregning af ekstern støj fra virksomheder eller Orientering nr. 9/1997.

Måling og beregning skal udføres af et målefirma, der er akkrediteret eller en person, der er certificeret til "miljømålinger – ekstern støj"

Beskyttelse af jord, grundvand og overfladevand ved bygninger

26. Gylle

I forbindelse med påfyldning af gyllevognen må der ikke spildes flydende husdyrgødning på jorden således at der er fare for forurening af jord, grundvand, vandløb eller dræn.

Der må ikke være påmonteret pumpe på gyllebeholderne. Der skal anvendes gyllevogn med påmonteret kran som svinger ind over tanken.

27. Sprøitemidler

Vask af sprøjteudstyr både indvendigt og udvendigt skal foregå i marken med medbragt rent vand eller på befæstet areal med afløb til gyllebeholder / opsamlingsbeholder.

Opbevaring af husdyrgødning

28. Der skal etableres fast overdækning på den nye gyllebeholder (5.000 m³).

29. Der skal altid være en opbevaringskapacitet for fast og flydende husdyrgødning på mindst 9 måneder på husdyrbruget.

Luftforurening

30. Såfremt der efter kommunens vurdering opstår væsentlige lugtgener, der vurderes at være væsentligt større end der kan forventes ifølge grundlaget for miljøvurderingen, kan kommunen meddele påbud om at der skal indgives og gennemføres projekt for afhjælpende foranstaltninger.

Energi og vand

31. Der skal foretages registrering af energi og vandforbrug.

32. Ventilation skal rengøres jævnligt og der skal foretages årligt serviceeftersyn på ventilationsystemet.

Affald

33. Affald skal opbevares og bortskaffes efter Randers Kommunes regulativer.

34. Der må ikke foretages afbrænding af affald på ejendommen. Det gælder dog ikke afbrænding af affald der er tilladt i medfør af Randers Kommunes affaldsregulativer (mindre mængder haveaffald og skovaffald).

35. Animalsk affald, herunder selvdøde dyr skal opbevares og afhændes i overensstemmelse med den til enhver tid gældende bekendtgørelse om opbevaring af døde dyr, for tiden bekendtgørelse nr. 439 af 11. maj 2007. Døde dyr skal bortskaffes til godkendt destruktionsvirksomhed.

Skadedyr

36. Der skal på ejendommen foretages effektiv fluebekæmpelse i overensstemmelse med de til enhver tid nyeste retningslinjer fra Statens Skadedyrlaboratorium.

37. Opbevaring af foder skal ske på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.).

Olie

38. Tankning af dieselolie, ophæng af tankpistol, påfyldning af smørelolie m.v. skal ske på en overdækket, befæstet plads uden afløb.
39. Tankpladserne skal være etableret senest 6 måneder efter hel eller delvis udnyttelse af godkendelsen, jf. afsnittet om generelle forhold.

Ophør

40. Ved ophør af driften på ejendommen skal der træffes de nødvendige foranstaltninger for at undgå forureningsfare og for at bringe stedet tilbage til en miljømæssigt tilfredsstillende tilstand. F. eks skal der ske en fuldstændig tømning af gyllebeholdere, siloer og bortskaffelse af diverse affaldstyper efter reglerne.

AREALER

Udbringning af husdyrgødning mm.

41. På husdyrbrugets egne arealer (117,91 ha) må der udbringes husdyrgødning indeholdende maksimalt 14.152 kg N og 3.652 kg P pr. planår (1/8 – 31/7). Den resterende normproduktion af N og P skal afsættes til tredjemandsarealer. Bedriftens udbringningsarealer fremgår af bilag 2.
42. Der må ikke tilføres bedriftens udbringningsarealer anden organisk gødning som fx affald.
43. Mark nr. i ansøgning skal stemme overens med mark nr. opgivet i ansøgning om Enkeltbetaling

Sædskifte

44. På samtlige marker, skal der anvendes et sædskifte med mindst 15 % vinterraps og 0-10 % ærter (svarende til S2).

EGENKONTROL

45. Til kontrol med at driftsvilkårene overholdes skal der føres journal med nedenstående oplysninger:
- Mark- og gødningsregnskab indeholdende produktionsniveau og sædskifter samt kort over udbringningsarealerne.
  - Dokumentation for afgrødetyper (enkeltbetalingsordningen)
  - Årlige antal af drifttimer for gyllekølingssystemets varmepumpe.
  - Foderplan med analyse af foderets indhold af råprotein og antal FE/årsso
  - Logbog over flydelag i gyllebeholderne.
  - Kvittering for bortskaffelse af døde dyr.
  - Kvitteringer for korrekt bortskaffelse af affald.
  - Registrering af energi og vandforbrug.
  - Energirapporter
  - Kvitteringer for serviceeftersyn af ventilation og gyllekølingsanlægget

Oplysningerne skal opbevares i mindst 5 år og forevises kommunen på forlangende.

UHELD

46. Ved uheld der afstedkommer risiko for forurening af miljøet skal beredskabet straks orienteres via tlf.112.

47. Der skal udarbejdes en beredskabsplan, som fortæller hvornår og hvordan der skal reageres ved uheld, som kan medføre konsekvenser for det eksterne miljø.

- Beredskabsplanen skal som minimum indeholde:
- Procedurer, som beskriver relevante tiltag med henblik på at "stoppe ulykken/uheldet" og begrænse udbredelsen.
- Oplysninger om hvilke interne/eksterne personer og myndigheder, der skal alarmeres og hvordan.
- Kortbilag over bedriften med angivelse af miljøfarlige stoffer, afløbs- og drænsystemer og vandløb mm.
- En opgørelse over materiel der er tilgængeligt på bedriften, eller som kan skaffes med kort varsel, der kan anvendes i forbindelse med afhjælpning, inddæmning og opsamling af spild/lækage, som kan medføre konsekvenser for det eksterne miljø.

48. Beredskabsplanen skal indsendes til godkendelse hos tilsynsmyndigheden senest den **2.12.2010**.

Oplysninger i sagen

Baggrund for ansøgningen

Randes Kommune har modtaget ansøgning om miljøgodkendelse af husdyrbrug på Ørrildvej 7 i forbindelse med ønske om at udvide husdyrholdet.

Byggeri

Projektet indebærer forlængelse af eksisterende bygninger. Eksisterende drægtigheds-, polte- og toklimastald forlænges med et drægtighedsafsniit med aflastningsstier på ca. 1484 m². Eksisterende fare- og løbestald forlænges med et fareafsniit på ca. 1202 m², en toklimaafdeling på 116 m², en løbeafdeling på ca. 703 m² og en polte- og toklimaafdeling på 315 m². Endelig opføres der en ny mellembygning på ca. 119 m² og et slusehus/pålæsningsplads på 5 m². Der opføres en ny gyllebeholder på ca. 5.000 m³ med fast overdækning og to kornsiloer med en højde på 12,5 m.

Byggeriet ønskes igangsat når godkendelser og byggetilladelse foreligger.

Den nye drægtighedsstald og den nye løbestald indrettes med individuel opstaldning og delvist spaltegulv. Det nye afsniit af farestalden indrettes med kassestier og delvist spaltegulv. Den nye poltestald indrettes med delvist spaltegulv (50-75 % fast gulv). Alle nye staldafsniit indrettes med gyllekøling.

Husdyrhold

Ejendommens husdyrhold ønskes udvidet som følgende:

Dyreart	Nuværende drift		Ansøgt drift	
Årssøer	700 stk.	168,0 DE	1.500 stk.	369,1 DE
Smågrise (8,2 – 30 kg)	400 stk.	2,3 DE	0 stk.	0,0 DE
Smågrise (9 – 31 kg)	0 stk.	0,0 DE	1.000 stk.	5,5 DE
Polte (30-103 kg)	350 stk.	10,1 DE	0 stk.	0,0 DE
Polte (31-104 kg)	0 stk.	0,0 DE	1.000 stk.	29,3 DE
I alt		180,4 DE		403,9 DE

Markdriften

Bedriftens samlede udspretningsarealer er på i alt 117,91 ha. Se bilag 2.

På hele bedriftens udspretningsareal er der valgt svinesædskifte, S2.

Ansøgers redegørelse for BAT

Management

BAT inden for management/godt landmandskab er i BREF (referencedokument for bedste tilgængelige teknikker, der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion) defineret på en række områder. På bedriften er der taget følgende forholdsregler:

- Der er en tæt dialog med de ansatte om driften af ejendommen, bl.a. med henblik på, at alle har fokus på forbedret miljøpræstation på ejendommen.
- En gang årligt udarbejdes "Gødnings- og husdyrindberetning" samt "Mark- og gødningsplaner", begge dele anvendes til dokumentation af husdyrholdets størrelse og forbrug af gødning.
- Der udtages jordprøver i markerne til analyse for næringsstoffer som fosfor.
- Der føres sprøjtejournal over anvendelsen af pesticider
- Der udarbejdes foderplaner, og der gennemføres kontrol af foderforbrug m.v.
- Årsregnskabet indeholder opgørelser over vand- og energiforbrug. På baggrund heraf kan forbrug, spild mv. følges løbende.
- Der vil blive udarbejdet beredskabsplan for ejendommen i forbindelse med udvidelsen.
- Der gennemføres regelmæssige eftersyn og rengøringer af bygninger og udstyr med henblik på at sikre optimal funktion af anlægget.
- I samråd med rådgivere vurderes muligheder for forbedringer i management jævnligt.

Foder

Ifølge VVM-screening af nudriften er der angivet, at der anvendes fytase i foderet. Ifølge et internt arbejdsnotat fra Århus Amt blev fosforindholdet derefter sat til 4,51 g / FE for søerne. Disse restriktioner er indsat i nudriften for søerne.

For at opfylde kravet om reduktion af ammoniakemissionen for udvidelsen indsættes en foderrestriktion for de drægtige søer på 132,9 g. råprotein/FE i den ansøgte drift.

Forbruget af foder planlægges og kontrolleres løbende med henblik på at optimere fodringen og dermed minimere foderforbruget. Der anvendes hjemmeblandet foder med brug af fytase. Fytase er et enzym, som er med til at øge dyrenes udnyttelse af fosfor fra foderet. Herved øges fodereffektiviteten og mængden af udskilt fosfor i fæces pr. DE nedsættes. Dette er med til at forbedre bedriftens fosforbalance. Ved at anvende hjemmeblandet foder optimeres brugen af fytase. Ved traditionelt færdigkøbt tørfoder vil en del af fytasen (omkring 15-20 %) blive ødelagt i forbindelse med varmebehandlingen.

I samråd med rådgivere vurderes muligheder for forbedringer i fodringen jævnlige. Indholdet af råprotein i det fremtidige foder afstemmes efter det overstående niveau.

Foderjusteringen reducerer ammoniaktabet fra stald og lager og indholdet af kvælstof i husdyrgødningen.

Staldindretning

For at opnå det krævede BAT-niveau er der ansøgt om anvendelse af gyllekøling i de nye staldafsnit og fast overdækning af den nye gyllebeholder. Ifølge Miljøstyrelsens BAT-blad for køling af gylle i svinstalde opnås der herved, i svinstalde en reduktion i den årlige ammoniakemission på op til 31 %.

Ansøger har fravalgt etablering af gylleforsuring og luftvaskeren med syre. De nævnte teknologier er så dyr at etablere, at det vurderes at være uproportionalt set i forhold til udvidelsens størrelse.

De eksisterende stalde er fra januar 2004. Når staldene en gang skal renoveres, vil der blive taget højde for hvilke muligheder der er, for at leve op til det, som der på det pågældende tidspunkt er BAT for staldsystemer. Der forventes ikke at skulle udføres større renoveringer før om 15-20 år.

Forbrug af vand og energi

Der er etableret drikkekopper i staldene med henblik på reduktion af drikkevandsspild. Vandspild kan forekomme ved dårlig justering eller ved brud på anlægget. Der er til stadighed fokus på at undgå vandspild. Mht. staldrengøring er der til stadighed fokus på at søge den rette balance mellem rengøringsstandard og vandforbrug. Stierne sættes i blød inden den egentlige vask, som derved kan foretages hurtigere og med samlet reduceret vandforbrug.

Der er mekanisk ventilation i staldene på ejendommen. Energiforbruget søges begrænset ved god styring af anvendelsen af den mekaniske ventilation samt ved vedligeholdelse og renholdelse af ventilatorer og andre strømforbrugere.

Energimidt har i juni 2008 udarbejdet en energirapport med forslag til besparelser. Ansøger har valgt at realisere forskellige tiltag:

- Sænkning af gulvtemperaturen i farestierne

- Montering af ny oliebrænder på kedel
- Indbygning af varmelamper i huler + ændring fra 150 W til 100 W pærer

De to første tiltag betyder en umiddelbar besparelse på ca. 5.500 l olie/år. Det sidste tiltag medfører en besparelse af el på ca. 9.400 kWh/år. Efter udvidelse vil besparelsen blive næsten fordoblet.

Der anvendes lavenergibelysning i staldene (lysstofrør, lavenergipærer, tilpasset driftstid). Energikonsulent Per Skouboe fra Elro erhverv A/S har i april 2008 rådgivet ansøger om energibesparende foranstaltninger i forbindelse vedr. belysning.

Opbevaring af husdyrgødning

Ansøger etablerer fast overdækning på den nye gyllebeholder. Desuden sikrer de generelle minimumsregler for oplagring af husdyrgødning BAT på dette område. Som eksempel kan nævnes krav til opbevaringskapacitet og krav til overdækning/flydelag.

BAT vedrørende lagring af svinegylle i en beton- eller stålbeholder omfatter desuden alle følgende punkter:

- En stabil beholder der kan modstå mekaniske, termiske, samt kemiske påvirkninger
- Beholderens bund og vægge er tætte og beskyttede mod tæring
- Lageret tømmes regelmæssigt af hensyn til eftersyn og vedligeholdelse, fortrinsvis hvert år.
- Dobbelte ventiler bruges til alle ventiludgange fra lageret
- Gyllen røres kun lige før tømning af beholderen ved f.eks. tilførsel på marken.

De generelle danske krav, som bl.a. håndhæves gennem krav om regelmæssig kontrol af beholderne (10 års kontrol), sikrer en høj grad af BAT.

Udbringning

På dette område sikrer de generelle regler, som er udmøntet i bl.a. husdyrgødningsbekendtgørelsen, at BAT indgår i den almindelige praksis i Danmark. Emissionerne af ammoniak til atmosfæren mindskes gennem de generelle krav til anvendelse af slæbeslangeudstyr eller nedfældningsudstyr ved udbringning – der er forbud mod anvendelse af udstyr til bredspredning af gyllen. Der er endnu ikke en tilstrækkelig skånsom teknik til nedfældning af gylle i vintersæd, og da vintersæd indgår med en stor andel i bedriftens sædskifte, anvender man overvejende slæbeslangeudstyr til udbringning af svinegylle på bedriftens arealer.

KOMMUNENS VURDERING

Bedste tilgængelige teknik (BAT)

For at opfylde det generelle krav på 15 % reduktion af tabet af ammoniak fra stald/lager må husdyrbruget maksimalt udlede 5.386 kg N/år. Randers kommune har, med henvisning til FAQ 57 vedrørende lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug vurderet, at der for det pågældende husdyrbrug skal anvendes BAT i et omfang således, at det samlede tab af ammoniak fra stald/lager ikke overskrider 4.210 kg N/år (BAT-niveau).

BAT-niveauet er beregnet ud fra den samlede emission fra:

- De ansøgte staldsystemer (som er "reference staldsystemer") med gyllekøling i den nye løbe/kontrolstald og i den nye drægtighedsstald (da varmen kan bruges hos smågrisene).

- Fodring (råprotein og antal FE) efter nyeste normer på ansøgningstidspunktet - 2007/8 normer. Ansøgningssystemet regner, ifølge Per Tybirk fra Landscenteret, med 2005/6 normer som er højere.
- Fast overdækning af den nye gyllebeholder.

Randers Kommune har efterfølgende vurderet, at det ansøgte projekt vil medføre en skadevirkning på det nærliggende habitatområde (Habitatområde nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk") og har på den baggrund varslet afslag (jf. tilladelsesbekendtgørelsens § 11, stk. 5). Ansøger har som følge heraf tilpasset projektet således, at ammoniakemissionen fra stald og lager reduceres til maksimalt 3.700 kg N/år.

Dermed er ammoniakemissionen fra husdyrbruget under det niveau på 4.210 kg N/år som Randers Kommune vurderede som værende niveauet for BAT. Det vurderes derfor, at ansøger har anvendt BAT i et tilstrækkeligt omfang til at hindre unødigt forurening. Ansøger har desuden opfyldt lovens krav om redegørelse for anvendelsen af og evt. fravalg af BAT indenfor management, foder, staldindretning, forbrug af vand og energi, opbevaring/behandling og udbringning af husdyrgødning.

Naboer og ejendommens drift

Luftforurening

Den vægtede gennemsnitsafstand fra anlægget til byzone og samlede bebyggelse i Fårup er henholdsvis 530 og 440 m. Den vægtede gennemsnitsafstand er den gennemsnitlige afstand fra anlæggets enkelte staldafsnit til byzone og til samlet bebyggelse. Nærmeste nabobeboelse uden landbrugspligt er Ørrildvej 6 som ligger ca. 320 m vest for ejendommens staldbygninger.

De ukorrigerede lugtgeneafstande er beregnet til 522 m til byzone, 368 m til samlet bebyggelse og 165 m til enkelt bolig. De korrigerede lugtgeneafstande er beregnet til 522 m til byzone, 142 m til samlet bebyggelse og 165 m til enkelt bolig. Korrektionen består i, at der tages højde for vindhyppighed og retning og i at staldafsnit der ligger længere væk end 1,2 gange den ukorrigerede geneafstand ikke indgår i beregningen. Genekriterierne er ifølge beregningerne overholdt, idet den korrigerede geneafstand er kortere end den vægtede gennemsnitsafstand.

Udover lugt, vil der hovedsageligt være tale om forurening i form af støv og ammoniak fra stalden. Desuden vil det lugte i forbindelse med udkørsel af gylle, dog i begrænsede perioder.

Da det generelle beskyttelsesniveau for lugt i bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse mv. af husdyrbrug er overholdt og da afstanden til nærmeste nabobeboelse er over 300 m, er det vurderet at der ikke vil forekomme væsentlige lugtgener eller støvgener hos naboerne.

Øvrige af husdyrlovens afstandskrav er overholdt jf. nedenstående skema.

Nærmeste -	Afstand, m	Min. krav til afstand, m
Ikke-almene vandforsyningsanlæg	> 700	25
Almene vandforsyningsanlæg	> 700	50
Vandløb/dræn /sø	ca. 220	15
Offentlig vej og privat fællesvej	ca. 220	15
Levnedsmiddelvirksomhed	> 200	25
Beboelse på sammen ejendom	430	15
Naboskel	30	30
Nabobeboelse	ca. 320	50
Byzone, sommerhusområde eller lokalplanlagt område til boliger	> 500	50

Støj

Støjkilderne vil hovedsageligt være fra ventilationsanlæg, som kører kontinuert. Der anvendes temperaturreguleret styring af al ventilation. Gamle ventilationsanlæg kan forvolde støjgener, hvorimod nye anlæg oftest er lydsvage. Der må desuden påregnes støj fra kompressorer i maskinhus i tidsrummet 8.00-16.00.

Husdyrbruget er beliggende mere end 300 m fra nærmeste nabobeboelse. Randers Kommune vurderer, at husdyrbruget kan overholde støjgrænserne for "Type 3. Blandet bolig og erhverv" i støjvejledningen nr. 5 / 1984. Disse støjgrænser er anbefalet af Miljøstyrelsen for landbrugsvirksomheder i det åbne land.

Husdyrgødning, spildevand og kemikalier

Gylle udbringes med gyllevogn med indbygget pumpe. Vognen har hydraulisk arm, som svinger ind over tankene. Herved vil spild/overløb løbe tilbage i gyllebeholderen.

Der er ikke påmonteret pumpe på gyllebeholderne.

Vaskevand og øvrigt spildevand fra produktion ledes til gyllebeholder.

Det er oplyst, at sanitært spildevand ledes til trix-tank og derfra videre til nedsivning.

Tagvand og vand fra befæstede arealer ledes via dræn og forsinkningsbassin til bækken syd for ejendommen og derfra til Skals Å.

Der opbevares under 10 liter sprøjtemiddel på ejendommen. Umiddelbart forud for en sprøjteopgave kan der dog opbevares større mængder. Al sprøjtning foretages af maskinstation. Vilåret om indvendig og udvendig vask af marksprøjten er fastsat med baggrund i at der kun skal ganske lidt sprøjtemiddel til at forurene et vandløb eller grundvandet. Spild af sprøjtemiddel på grusbund eller ved et regnvandsdræn skal derfor forhindres. Vilåret om indvendig og udvendig vask af marksprøjten dækkes af bekendtgørelse om påfyldning og vask m.v. af sprøjter til udbringning af plantebeskyttelsesmidler (nr. 268 af 31. marts 2009) fra den 8. april 2010.

Det vurderes at koncentrationen af sprøjtemidler i vaskevand efter opblanding med gylle er så lav, at udspredning på marker kan foretages uden miljømæssige konsekvenser.

Opbevaring af husdyrgødning

Der produceres årligt i alt ca. 10.900 m³ flydende husdyrgødning inkl. drikkevandsspild og vaskevand fra rengøring af stalde.

Gylle vil blive opbevaret i 2 beholdere på i alt 9.000 m³ svarende til mere end 9 måneders tilførsel.

Dermed vurderes opbevaringskapaciteten, at være tilstrækkelig til at sikre en miljømæssig forsvarlig udbringning af husdyrgødning på husdyrbrugets arealer.

Staldindretning

Ansøger etablerer gyllekøling i de nye staldafsnit. I ansøgningen og i beregningssystemet på husdyrgodkendelse.dk er der indtastet en ammoniakreduktion på 21 % og en driftstid 8.760 timer. For at opnå 21 % reduktion er det beregnet, at der som minimum skal anvendes en pumpe med en køleeffekt på 27,6 kW og med en faktisk driftstid på 8.760 timer (helårlig drift). Bruges der som oplyst i stedet en pumpe med en køleeffekt på 53,2 kW opnås en reduktion på 40,5 % og pumpen kan "nøjes" med at køre 4.545 timer.

Ved at fordoble pumpens køleeffekt kan den faktiske driftstid altså halveres, men samtidigt fordobles kravet til ammoniakreduktionsprocenten. I dette tilfælde ville en pumpe med en køleeffekt på 100 kW kunne nøjes med en faktisk driftstid på 2.418 timer. Til gengæld skulle ammoniakreduktionsprocenten være på hele 76 %. På den baggrund er der stillet vilkår om, at varmepumpens køleeffekt ikke må overskride 53,2 kW. Randers Kommune vurderer, at gyllekølingsanlægget er korrekt dimensioneret og at der kan opnås en årlig ammoniakreduktion fra staldanlægget på minimum 21 %.

Energiforbrug

I gyllekølingsanlægget installeres en varmepumpe med en køleeffekt på maksimalt 53,2 kW og dermed et effektoptag på 26,6 kW. Pumpens varmeeffekt kan beregnes til $(26,6 \cdot 3)$ 79,8 kW. Med en faktisk driftstid på 4.545 timer bruger varmepumpen ca. 120.000 kWh strøm om året. Med en effektfaktor på ca. 3 vil den altså levere ca. 360.000 kWh til opvarmning om året. Ansøger har oplyst, at han forventer at have et årligt varmebehov på 261.000 kWh. Dermed er der en årlig overproduktion af varme på ca. 100.000 kWh svarende til et årligt "overforbrug" af el på ca. 33.000 kWh. Overforbruget udgør ca. 8 % af det samlede årlige elforbrug.

Randers Kommune har beregnet, at emissionen fra stald og lager UDEN brug af gyllekøling er ca. 4.100 kg N/år. Ansøger kan dermed reelt opfylde BAT-emissionsniveauet (4.210 kg N/år) uden brug af gyllekøling. Brug af gyllekøling er dog nødvendig for at opfylde det skærpede krav om reduktion af emissionen af ammoniak. I det konkrete projekt vurderer Randers Kommune, at merforbruget af el ikke er væsentligt set i forhold til det samlede forbrug. Desuden opvejes merforbruget af el og dermed et øget udslip af CO₂, af en reduktion i emissionen af ammoniak.

Herefter kan det forventede energiforbrug efter udvidelse korrigeres på følgende måde:

	Nuværende produktion	Ansøgt produktion
Energi (el)	ca. 300.000 kWh	ca. 420.000 kWh
Fyringsolie	ca. 35.000 l	ca. 10.000 l
Dieselolie	ca. 1.000 l	ca. 2.000 l
Vand	ca. 7.000 m ³	ca. 15.000 m ³

Ansøger har desuden oplyst, at der jævnligt udarbejdes energirapporter. Randers Kommune vurderer, at energiforbruget overvåges og kontrolleres i tilstrækkelig grad.

Affald

Landbrugsplast og småt brændbart affald bortskaffes til forbrænding.

Døde søer og polte opbevares under kadaverkappe ved udkørslen til Ørrildvej. Dyrene bortskaffes inden for 1 – 2 dage til destruktionsanstalt (DAKA). Døde smågrise opbevares i kølecontainer ved staldanlægget.

Den årlige produktion

	Nuværende produktion	Ansøgt produktion	Håndtering
Olie – og kemikalie affald	Ca. 50 l	Ca. 100 l	Afleveres til kommunal genbrugsstation

Randers Kommune vurderer, at de stille vilkår for opbevaring og bortskaffelse af affald er tilstrækkelige til at sikre det omgivende miljø mod væsentlige gener.

Skadedyr

Bekæmpelse af skadedyr foretages efter anvisninger fra Skadedyrslaboratoriet, Århus Universitet.

Randers Kommune vurderer, at skadedyrsbekæmpelsen på husdyrbruget er tilstrækkelig til at sikrer omgivelserne mod væsentlige gener.

Olietanke

Randers Kommune vurderer, at Olietankbekendtgørelsens krav til indretning er tilstrækkelig til at sikre miljøet mod en væsentlig miljøpåvirkning som følge af spild/lækager fra selve die-seltanken.

Ved dieseltankanlæg forekommer hyppigt påfyldning af landbrugsmaskiner med tankpistol, hvor der ofte sker mindre spild af olie som følge af dryp, overløb m.v.. Randers Kommune vurderer, at der på husdyrbruget er risiko for spild af olier, som ikke umiddelbart vil opda- ges/kunne opsamles, da underlaget består af stabilgrus. Randers Kommune har derfor stillet et skærpet vilkår om, at tank- og påfyldningssted skal befæstes og være overdækket. Det bemærkes, at enhver form for spild skal opsamles med kattegrus el.lign. og bortskaffes som farligt affald, jf. *Randers Kommunes Regulativ for erhvervsaffald*.

Transporter

Antal af årlige transporter

Art	Nuværende drift (tidsrum)	Ansøgt drift (tidsrum)
Gylle	200	400
Levende dyr	52 (kl. 6-13)	112 (kl. 6-13)
Døde dyr	Ca. 50	Ca. 100
Foder	36 (kl. 8-16)	60 (kl. 8-16)
Brændstof	12	16

Eksterne transporter til og fra ejendommen, herunder fodertransporter, transporter med levende dyr / døde dyr foregår ad Ørrildvej/Purhusvej. Ansøger ønsker, ca. 1 år efter udvidelsen, at anlægge en intern vej fra staldanlægget langs skel til Præstevejen (**bilag 1 og 3**). Dermed bliver der også udkørsel fra anlægget til de nordlige udbringningsarealer. Dette vil reducere antallet af transporter gennem Fårup by med husdyrgødning og korn. Ved afstande over ca. 5 km vil der blive anvendt lastbiltransport.

Transporterne passerer ikke i lokalområdet forbi samlede bebyggelser og vurderes ikke at give anledning til væsentlige gener.

Det er Randers Kommunes samlede vurdering, at transport i forbindelse med det ansøgte projekt ikke vil give anledning til væsentlige gener.

Lys

Der forekommer ingen udvendig belysning af bygninger og pladser m.v. Afstanden til nærmeste nabobeboelse er over 300 m og det vurderes, at naboer ikke vil påvirkes væsentligt af lysgener.

Ophør

Det vurderes, at de stillede vilkår om husdyrbrugets ophør er tilstrækkelige til at sikre det omgivende miljø mod væsentlige gener.

Landskabelige og planmæssige forhold

Husdyrbrugets anlæg ligger inden for områder, der i Regionplan 2005 er udpeget med særlig landskabelig interesse og særlig geologisk interesse. Indenfor områder af særlig landskabelig interesse skal byggeri og anlæg placeres og udformes under særlig hensyntagen til landskabet. Indenfor områder af særlig geologisk interesse skal byggeri og anlæg der kan sløre landskabets dannelsesformer så vidt muligt undgås.

De nye staldafsnit etableres i tilknytning til eksisterende bygningsanlæg, idet der er tale om forlængelse af eksisterende bygninger. Den nye gyllebeholder placeres umiddelbart syd for eksisterende gyllebeholder. Desuden opføres den nye kornsilo ca. 7,5 m øst for eksisterende bygninger. Der er stillet vilkår om beplantning omkring anlægget.

Randers kommune vurderer, at de nye bygninger ikke vil ændre det visuelle indtryk af anlæggets beliggenhed i landskabet i en grad, som er væsentlig for miljøet. Det skal bemærkes, at der er tale om erhvervsmæssigt nødvendige bygninger. At de nye bygninger ligger i tilknytning til et eksisterende anlæg og at der er stillet vilkår om at materiale- og farvevalg for de nye bygninger skal være tilsvarende de eksisterende.

Den nye fareafdeling og den nye drægtighedsafdeling ønskes placeret henholdsvis 11 og 15 m fra nabo(mark)skel (*matr. nr. 4a og 4l, Fårup By, Fårup*), selvom lovkravet er 30 m. Stald-

afsnittene ønsket placeret som ansøgt, af hensyn til staldindretningen og dermed arbejdsgangen i staldene. Der er foretaget partshøring af ejeren af nabomatriklen 13.-27. januar 2009. Nabo har ingen bemærkninger til det ansøgte. Husdyrlovens beskyttelsesniveau for lugt er overholdt og det vurderes ikke at være nødvendigt, at stille vilkår til drift og indretning, for at sikre mod forurening og væsentlige gener. Randers Kommune vurderer, at staldafsnittene kan placeres som ansøgt og at der kan meddeles dispensation fra afstandskravet til naboskel.

Naturområder

Stald og lager

Fra stald og lager og ved udbringning af husdyrgødning sker der et luftbåret tab af kvælstof i form af fordampning af ammoniak. En del af den fordampede ammoniak falder ned i kort afstand fra kilden, hvilket kan forringe kvaliteten af skove og naturområder. Bølggenhed af naturområder kan se på bilag 4a, 4b og 4c.

For at opfylde det generelle ammoniakkrav må tabet fra stald og lager maksimalt være 5.409 kg N/år. Randers Kommune har på baggrund af udvidelsens størrelse og omfanget af nybyggeri vurderet, at der på det pågældende husdyrbrug skal anvendes BAT i et omfang, så emissionen fra stald/lager ikke overskrider 4.210 kg N/år. Randers Kommune har efterfølgende vurderet, at det ansøgte projekt vil medføre en skadevirkning på det nærliggende habitatområde (Habitatområde nr. 30 (Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk)) og har på den baggrund varslet afslag. Ansøger har som følge heraf tilpasset projektet således, at ammoniakemissionen fra stald og lager reduceres til ca. 3.700 kg N/år.

Natura 2000-områder

Produktionsanlægget ligger ca. 847 meter øst for nærmeste Natura 2000-område. Det er habitatområde nr. 30 (Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk).

Det nærmeste kvælstoffølsomme naturområde inden for habitatområdet, der jf. husdyrlovens § 7 afkaster bufferzoner, ligger ca. 2.000 meter vest for stald og lager.

Det nærmeste naturområde, som samtidig er en del af udpegningsgrundlaget for habitatområdet ligger i en afstand af ca. 860 m sydvest for anlægget (bilag 4a). Der er tale om et ekstremrigkær (m660-04-mo). Ekstremrigkær er en sjælden variant af naturtypen 7230 Riggkær. I det aktuelle ekstremrigkær findes mange sjældne og meget kvælstoffølsomme plantearter, bl.a. rust-skæne, sump-hullæbe, butblomstret siv, *Sphagnum affine* m.fl. For rigkær med særligt følsomme arter er der fastsat et tålegrænseinterval på 5-10 kg N/ha/år. På grund af dette rigkærs indhold af særligt følsomme højmoserarter, vurderes det at dets tålegrænse sandsynligvis ligger i dette interval. Baggrundsbelastningen i området er ca. 14 kg N/ha/år (DMU rapport nr. 673, 2008). Tålegrænsen for rigkæret er dermed allerede overskredet og der skal laves tiltag for at nedbringe den kumulative belastning med ammoniakkvælstof i området.

For den ansøgte udvidelse er merbelastningen af ekstremrigkæret beregnet til 0,0 kg N/år. Den totale afsætning fra husdyrbruget på ekstremrigkæret vil efter udvidelsen være ca. 0,1 kg N/ha/år (aflæst i regnearket downloadet fra godkendelsessystemet). Den totale afsætning fra husdyrbruget udgør dermed ca. 1 % af baggrundsbelastningen (14 kg N/ha/år).

Strukturudviklingen i landbruget går mod færre men større og mere moderne brug. Under forudsætning af, at husdyrtætheden ikke stiger, kan der forventes en vis reduktion i bag-

grundbelastningen af naturområder, som følge af den regulering, der samlet set sker i området ved miljøgodkendelser af husdyrbrug. Ved vurderingen af den kumulative effekt tillægges det derfor afgørende vægt, at udviklingen af husdyrtætheden i Randers Kommune har været svagt faldende siden 2001.

Randers Kommune vurderer på den baggrund, at der ikke er årsagssammenhæng mellem ammoniakemissionen fra husdyrbrugets anlæg og følgeefferter af depositionen af ammoniak i habitatområdet. Samme betragtning tillægges for det ansøgte anlægs ammoniakemission i kumulation med andre projekter.

§ 7 natur uden for habitatområde

Der er ingen kvælstoffølsomme naturområder uden for habitatområdet og under 1000 meter fra stald og lager, som jf. husdyrlovens § 7 afkaster bufferzoner.

§ 3 natur uden for habitatområde

I en afstand af ca. 900 m øst for anlægget ligger en mose (m670-06-mo) (bilag 4b). Mosen er en blanding af overgangsrigkær og ellesump. Området er senest besigtiget af Århus Amt i juli 2002 og er A-målsat i Regionplan 2005.

Der er kun registreret én positiv-art for mose: Eng-kabelleje. Området bar ved besigtigelsen desuden præg af at have været opdyrket.

Tålegrænsen for ellesump er fastsat til 10-20 kg/N/ha/år mens tålegrænsen for rigkær er fastsat til 15-25 kg/N/ha/år (Skov- og Naturstyrelsen 2005). På baggrund af den botaniske værdi, vurderes tålegrænsen for den konkrete lokalitet at ligge i den øvre del af intervallet dvs. omkring 16-20 kg N/ha/år.

Baggrundsbelastningen i Randers Kommune er ca. 16 kg N/ha/år (DMU 2007). Merbelastningen er beregnet til ca. 0,2 kg N/år. Det vurderes, at merbelastningen ikke i sig selv vil kunne medføre væsentlige ændringer og tålegrænsen vurderes ikke at være overskredet. Det vurderes derfor, at det ansøgte ikke vil påvirke naturområdet væsentligt.

Overdrev

I en afstand af ca. 980 m øst for anlægget ligger et kalkoverdrev (m670-04-ov) (bilag 4b). Området er besigtiget af Århus Amt juli 2002 og er B-målsat i Landsplandirektivet (Regionplan 2005).

Ved besigtigelsen blev der fundet følgende positiv-arter: Græsbladet fladstjerne (surbundsindikator), knold ranunkel. Desuden hulkravet kodriver, knoldet mjøldurt og dunet vejbred som også indikerer at der er kalk i undergrunden. Øvrige kalkindikatorer: Eng-brandbæger, Alm. knopurt, stor knopurt, hvid okseøje og humle-sneglebælg.

Tålegrænsen for overdrev på mere eller mindre kalkholdig bund (habitattype 6120 og 6210) er fastsat til 15-25 kg/N/ha/år (Skov- og Naturstyrelsen 2005). På baggrund af den botaniske værdi, vurderes tålegrænsen for den konkrete lokalitet at ligge midt i intervallet dvs. omkring 18-22 kg N/ha/år.

Baggrundsbelastningen i Randers Kommune er ca. 16 kg N/ha/år (DMU 2007).

Merbelastningen er beregnet til ca. 0,1 kg N/år. Det vurderes, at merbelastningen ikke i sig selv vil kunne medføre væsentlige ændringer og tålegrænsen vurderes ikke at være overskredet. Det vurderes derfor, at udvidelse ikke vil påvirke naturområdet væsentligt.

Skove

Der ligger ingen kvælstoffølsomme skovarealer (naturskov) indenfor 2 km af det ansøgte produktionsanlæg.

Samlet vurderes det, at fordampningen fra stald og lager fra den ansøgte produktion ikke vil give anledning til væsentlig påvirkning af sårbare eller højt målsatte naturområder.

Alle beregninger i de ovenstående vurderinger er foretaget i beregningssystemet på www.husdyrgodkendelse.dk.

Udbringningsarealer

Marker i Natura 2000 områder

En af de ansøgte marker (Aftalearealet mark 75) ligger i habitatområde nr. 30 (Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk). Det nærmeste naturområde, som samtidigt er en del af udpegningsgrundlaget for habitatområdet ligger 100 m nord for marken. Der er tale om naturtypen 7230 Riggær og naturområdet er højt målsat (A) i Landsplandirektivet (Regionplan 2005). Da mark 75 ikke grænser direkte op til rigkæret vurderes det, at der ikke er årsagssammenhæng mellem ammoniakemission ved udbringning af husdyrgødning og følgeeffekter af depositionen af ammoniak i habitatområdet. Det vurderes desuden, at udbringningen ikke hindrer en gunstig bevaringsstatus for naturtypen.

Den nordøstlige del af mark 75 grænser over en strækning på ca. 100 m direkte op til en eng omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3. Engen (m670-12-en) er A-målsat i Landsplandirektivet. Engen blev senest besigtiget i juni 1996 af Århus Amt. Ved besigtigelsen bar del af engen, der grænser op til marken præg af at være omlagt og gødsket. Randers Kommunes vurderer, at der er tale om en kultureng. De ferske kulturenge betragtes ikke som kvælstoffølsomme.

Marker udenfor Natura 2000 områder

Markerne 12-2, 12-3 og 30 ligger øst for og umiddelbart op til en mose (m671-02-mo) (bilag 4a) i habitatområde nr. 30 (Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk).

Mosen blev senest besigtiget i 2005, og blev karakteriseret som et rigkær (naturtype 7230), som er en del af udpegningsgrundlaget for EF-habitatområdet. Mosen er A-målsat i Landsplandirektivet og blev ved besigtigelsen også A-værdisat. I den nordvestlige del blev der blandt andet registreret langakset star, alm. star, alm. mjørdurt, engrørhvene, kragefod, angelik, gul iris, høj sødgræs, alm. fredløs, sværtevæld, kærdueurt, lysesiv, kærtidsel, kærfladstjerne m.fl. Resten af mosen består af en mosaik af pilekrat, dunhammerhængesæk i gamle tørvegrave, tilgroningsrigkær og rørgræs/sødgræssump samt mosebunkeeng.

Tålegrænsen for kalkrige moser og væld samt rigkær (habitatnaturtype 7220* og 7230) er fastsat til 15-25 kg N/ha/år (Skov- og Naturstyrelsen, 2005). På baggrund af den botaniske værdi, vurderes tålegrænse at ligge i den lave ende af intervallet, dvs. omkring 15-20 kg N/ha/år. Baggrundsbelastningen i Randers Kommune er ca. 16 kg N/ha/år (DMU 2007). Tålegrænsen for rigkæret kan være overskredet.

Da rigkæret udgør en mindre del af mosen og i det konkrete tilfælde ligger længst væk fra udbringningsarealerne, vurderes det dog der ikke er årsagssammenhæng mellem ammoniakemissionen fra udbringning af husdyrgødning og følgeeffekter af depositionen af ammoniak i habitatområdet.

Arealer i nærheden af § 7 natur

Markerne 12-2, 12-3, 14, 41-1, 18, 18-1, 30, 30-1 og 60 samt dele af markerne 2-1, 7 og 31 ligger nærmere end 1.000 meter fra et naturområde omfattet af husdyrlovens § 7. Ifølge bekendtgørelsen om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder m.m. skal der på disse arealer ske nedfældning på sort jord og græs. Ved nedfældning reduceres ammoniakfordampningen med 25-80 % afhængig af nedfælderteknik, jordtype m.m. (Grøn Viden, nr. 234, april 2001).

Arealer i nærheden af skove

Mark 31 er beliggende syd for og op til Fårup Plantage (bilag 4a). Grænselinjen mellem mark og skovbryn er ca. 240 m. Plantage består af nåleskov. Botaniske oplysninger foreligger i øvrigt ikke. Af luftfotos ses, at den del af skoven der grænser op til marken, består af intensivt drevet plantage. Intensivt drevet plantage vurderes ikke at være kvælstoffølsomt.

Ingen af de øvrige udbringningsarealer grænser direkte op til kvælstoffølsomme naturområder. Det er Randers Kommunes samlede vurdering, at udbringning af husdyrgødning ikke vil påvirke nærliggende naturområder væsentligt.

Bilag IV-arter – beskyttelse af art og levested

Ifølge EF-habitatdirektivets artikel 12 skal der sikres en streng beskyttelse af en række dyre- og plantearter. En godkendelse må ikke kunne beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er listet i habitatdirektivets bilag IV,a eller ødelægge de plantearter, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV,b.

Randers Kommune har ikke kendskab til forekomster af bilag IV-arter der lever i tilknytning til de vandhuller eller tørre naturtyper som berøres af ammoniak fra anlæg eller udspreddning.

Samlet vurdering

Randers Kommune vurderer samlet, at der ikke er årsagssammenhæng mellem ammoniakemissionen fra husdyrbruget og følgeeffekter af depositionen af ammoniak i habitatområdet eller på øvrige naturområder. Samme betragtning tillægges for det ansøgte projekts ammoniakemission i kumulation med andre projekter.

Grundvand

Markerne 2-1, 14, 14-1 og 18

Beskyttelseszonen (300 m) omkring Fårup vandværk er udpeget som nitratfølsomt (NFI). Markerne ligger i indvindingsoplandet til Fårup vandværk (**bilag 5**). Fårup Vandværk er et kommunalt vandværk.

Århus Amt angiver følgende: "Geologisk er der tale om et morænelandskab dannet under sidste istid. Overfladejorden består hovedsagelig af smeltevandssand, -grus og -ler. Boringer i området indvinder vand fra kalk, der udgør det primære grundvandsmagasin. Ved Fårup vandværks boringer overlejres magasinet af en tyk lagpakke af tertært og kvartært ler ca. 56 m tyk. Det tykke lerdække er tilsyneladende meget lokalt, da andre boringer i vandværkets indvindingsopland viser, at kalken visse steder ligger højt, mindre end 2 m under terræn. Lerdækket i indvindingsoplandet til Fårup vandværk vurderes derfor at give en varierende (fra ringe til god) beskyttelse af magasinet.

Det primære grundvandsmagasin er stedvist spændt og stedvist frit. Udbringningsarealerne ligger tæt ved et lokalt minimum for grundvandspotentialet, hvor grundvandet strømmer til fra mange retninger. Den foretrukne strømningsretning er sandsynligvis vestlig - fra udbringningsarealerne mod boringerne.

Fårup vandværk har i dag nitratfrit vand med et lavt sulfatindhold på 14 mg/l. Der er forholdsvis langt fra markerne til vandværkets borer og transporttiden fra markerne til vandværkets borer vurderes at være relativt lang. Randers Kommune vurderer på den baggrund, at det ansøgte projekt ikke vil påvirke Fårup Vandværks indvinding af drikkevand væsentligt. Der stilles derfor ikke skærpede krav til udvaskningen af nitrat fra rodzonen.

Ifølge beregninger foretaget i Farm N, sker der en mindre stigning i udvaskningen af nitrat fra 63,3 mg/l i nuværende drift til 64,7 mg/l i ansøgt drift.

Indsatsplanlægningen

Indvindingsoplandene til vandværkerne i området (herunder ovennævnte vandværk) er af det tidligere Århus Amt ikke udpeget som områder med særlige drikkevandsinteresser eller som indsatsområder. Det betyder, at der pt. ikke er planer om at foretage en geologisk kortlægning og indsatsplanlægning i disse områder. I forbindelse med idéfasen, hvor der har været mulighed for at komme med forslag til den statslige vandplanlægning, har Randers Kommune imidlertid ønsket, at Staten også skal foretage en geologisk kortlægning af de fremtidige almene vandværker uden for de eksisterende områder med særlige drikkevandsinteresser. Dette skal så følges op af en indsatsplanlægning for at sikre rent drikkevand for Fårup vandværk.

Kortlægningen og indsatsplanlægningen i henhold til vandforsyningsloven kan vise, at det for at sikre rent drikkevand ved Fårup vandværk er nødvendigt at reducere udvaskningen af nitrat og pesticider i de sårbare grundvandsdannende områder. Ny viden om de geologiske og hydrogeologiske forhold i områderne kan således vise, at det er nødvendigt at reducere belastningen med disse stoffer på de arealer, som er omfattet af denne tilladelse. Vurdering af disse forhold og gennemførelse af eventuelle beskyttende foranstaltninger vil ske i henhold til vandforsyningsloven og miljøbeskyttelsesloven.

Overfladevand

Udbringningsarealerne fra den ansøgte produktion afvander via Skals Å systemet til Hjarbæk Fjord. Hjarbæk Fjord indgår i habitatområde nr. 30 (Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk) og i EU-fuglebeskyttelsesområde nr. 24 (Hjarbæk Fjord og Simested Fjord).

Målsætning og tilstand for Hjarbæk Fjord

Hjarbæk Fjord er udlagt med en skærpet målsætning, blandt andet under hensyn til områdets status som internationalt beskyttelsesområde. Målsætningen for fjorden er ikke opfyldt som følge af en for stor tilførsel af næringsalte fra fjordens opland. For at opnå en bedre miljøtilstand skal tilførslerne af kvælstof og fosfor reduceres.

Lov om miljømål

I henhold til § 12 i "Lov om miljømål for vandområder og internationale naturbeskyttelsesområder" skal alt overfladevand have opnået en god økologisk og kemisk tilstand inden år 2015. En risikoanalyse har vist, at målsætningerne for Hjarbæk Fjord med de i dag vedtagne foranstaltninger er i risiko for ikke at blive opfyldt i 2015. Årsagen hertil er især en for stor tilførsel af næringsstoffer fra land.

Det er endnu ikke klart, hvor stor en reduktion af tilførslen af næringsstoffer der skal til, for at få mål opfyldelse i fjordene. I 2009 forventes de kommende vandplaner i henhold til miljømålsloven at fastsætte mål for reduktion af næringsstoffer til fjordene.

Kvælstof

Ingen af de ansøgte udbringningsarealer ligger ifølge ansøgningsystemet inden for nitratklasse 1-3. Husdyrlovens generelle beskyttelsesniveau er overholdt. Ifølge ansøgningens Farm-N-beregning vil udvaskningen fra den ansøgte produktion være på 49,1 kg N/ha/år. Farm-N beregningen for nudriften er ud fra et reference-sædskifte beregnet til 48,3 kg N/ha/år.

Randers Kommune har konkret vurderet, at der ikke i øvrigt er arealer, der skal ophøjes til en højere nitratklasse.

Fosfor

Alle udbringningsarealer er beliggende i oplande til meget fosforfølsomme områder. Hovedparten af arealerne ligger inden for P-klasse 0 jf. ansøgningsystemet. Det generelle beskyttelsesniveau for fosfor i bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug er overholdt. Den ansøgte produktion giver ifølge ansøgningsystemets beregninger et fosforoverskud på 4,1 kg P/ha/år.

Randers Kommune vurderer konkret, at der ikke er udbringningsarealer, der skal ophøjes til en højere fosforklasse.

Der er ikke øvrige risiko-arealer, som f. eks. arealer der skråner stærkt ned til vandløb.

Samlet vurdering

Husdyrlovens generelle beskyttelsesniveau er overholdt. Det vurderes, at der ikke er arealer, der skal ophøjes til højere nitrat- eller fosforklasse eller i øvrigt er særlige risikoarealer.

Under forudsætning af, at husdyrtætheden ikke stiger, kan der forventes en vis miljøforbedrende effekt for overfladevand ved den regulering, der samlet set sker i fjordoplandet ved miljøgodkendelser af husdyrbrug. Ved vurderingen af den kumulative effekt tillægges det derfor afgørende vægt, at en analyse i CT-tools for Randers Kommune viser, at udviklingen i husdyrtætheden i perioden 2001-2006 i oplandet Hjarbæk Fjord har været svagt faldene.

På baggrund af denne udvikling og med de vilkår, der stilles i forbindelse med miljøgodkendelsen, vurderes det, at det ansøgte hverken i sig selv eller i sammenhæng med andre projekter vil give anledning til væsentlig miljøpåvirkning af overfladevand, herunder habitatområde nr. 30 og EU-fuglebeskyttelsesområde nr. 24. Det vurderes således, at en gunstig bevaringsstatus for de arter og naturtyper, som områderne er udpeget for, fortsat kan sikres og genoprettes.

Uheld

Det er Randers Kommunes vurdering, at der i miljøgodkendelsen er tilstrækkelige tiltag til at begrænse og forbygge uheld på bedriften. Desuden vurderes det, at de oplyste tiltag er tilstrækkelige til at minimere miljøpåvirkning ved uheld.

Væsentlige alternative muligheder og 0-alternativet

Med baggrund i, at den ansøgte udvidelse vil kunne overholde lovgivningens afskæringsværdier, har ansøger ikke udarbejdet alternativer vedrørende placering af nye bygninger og drift af anlægget. Det ansøgte projekt er blevet til efter grundige overvejelser hvor staldsystemet mv. er optimeret i forhold til drift, miljø og dyrevelfærd. En alternativ placering af de nye bygninger vurderes uhensigtsmæssig ud fra såvel driftsmæssige som landskabelige betragtninger.

Der er Randers Kommunes vurdering at det med husdyrbrugets beliggenhed ikke er nødvendigt at udarbejde alternative placeringer af de nye staldafsnit i forhold til det eksisterende bygningsanlæg. Placeringen af de nye staldafsnit vurderes at være den mest hensigtsmæssige.

Hvis det ansøgte projektet ikke bliver vedtaget, vil husdyrproduktionen fortsætte uændret (0-alternativ). 0-alternativet vil betyde en fastholdelse af den nuværende produktion hvorved der ikke vil ske investeringer i miljøforbedrende foranstaltninger på anlægget. Med 0-alternativt vil også markdriften fortsætte uændret. Der vil således ikke opnås de miljømæssige forbedringer som godkendelsen giver anledning til.

OFFENTLIGGØRELSE

Offentliggørelse af ansøgning

Ansøgning blev offentliggjort ved annoncering i Randers Amtsavis den 13. august 2008. Der indkom en anmodning om ansøgningsmaterialet og tilsendelse af udkast til miljøgodkendelse til kommentering.

Partshøring

Udkast til miljøgodkendelse blev sendt i partshøring hos nedenstående i perioden 9.10.2009 – 20.11.2009. Der er ikke indkommet bemærkninger til udkast til miljøgodkendelse i partshøringsperioden.

Offentliggørelse

Godkendelsen bekendtgøres ved annoncering i Amtsavisen den **2.12.2009**, som er godkendelsens dato.

Følgende er samtidigt hermed underrettet om godkendelsen:

Peter Nygård Nielsen, Ørrildvej 4, 8990 Fårup
LandboMidtØst, Att: Konsulent, Carsten Buskov, cab@lmo.dk
Parter på ovennævnte liste
Sundhedsstyrelsen, Lyseng Allé 1, 8270 Højbjerg, midt@sst.dk
Miljøcenter Århus, Lyseng Allé 1, 8270 Højbjerg, post@aar.mim.dk
Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø, dn@dn.dk
Danmarks Sportsfiskerforbund, jkt@sportsfiskerforbundet.dk
Det økologiske Råd, Blegdamsvej 4B, 2200 København N, info@ecocouncil.dk

KLAGEVEJLEDNING

Godkendelsen kan påklages til Miljøklagenævnet inden 4 uger fra annonceringens dato.

Klageberettiget er ovennævnte samt enhver, der har væsentlig, individuel interesse i sagens udfald, som nævnt i husdyrgodkendelseslovens §§ 85, 86 og 87.

Eventuel klage stiles til Miljøklagenævnet, men skal indsendes til Randers Kommune, Laksetorvet, 8900 Randers som sender den videre med sagens øvrige oplysninger. Klagen skal være forvaltningen i hænde senest den **4.1.2010 kl. 15**. Såfremt godkendelsen bliver påklaget, vil det straks blive meddelt ansøgeren.

En klage over godkendelsen har ikke opsættende virkning, med mindre Miljøklagenævnet bestemmer andet. Dette betyder, at godkendelsen kan tages i brug fra godkendelsens dato, men det sker på eget ansvar, da klageinstansen eventuelt kan ændre eller ophæve godkendelsen. Hvis der er stillet vilkår for placering/udformning, har en klage imidlertid opsættende virkning, og godkendelsen må ikke udnyttes, før klagefristens udløb eller hvis der er kommet klage.

Søgsmål kan anlægges ved domstolene indtil 6 måneder efter godkendelsens dato.

LOVGRUNDLAG

Udover de tre regelsæt, der er nævnt i fodnoten i starten af godkendelsen, indgår følgende i afgørelsen:

Bekendtgørelse om indretning, etablering og drift af olietanke, rørsystemer og pipelines, nr. 729 af 14. juni 2007

Bekendtgørelse om opbevaring af døde dyr, bek. Nr. 439 af 11. maj 2007.

FMK's lugtberegningsmodel 2002:

Vejledende retningslinier for vurdering af lugt og begrænsning af gener fra stalde.

Kaj Boye Frandsen, Foreningen af miljømedarbejdere i kommunerne.

Støjvejledningen: Miljøstyrelsens vejledning om Ekstern støj fra virksomheder nr. 5/1984.

Miljøstyrelsens vejledning nr. 6/1984 om Måling af ekstern støj fra virksomheder.

Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1993 om Beregning af ekstern støj fra virksomheder.